

УДК 338.48-44

Н. І. Бурлака,к. е. н., доцент, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID: 0000-0002-7424-2657**В. В. Панько,**к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри зоології,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0002-3319-7028**З. О. Боярська,**к. б. н., доцент, доцент кафедри біофізики і фізіології,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0002-6722-2498

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.19-20.61

ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

N. Burlaka,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Vocational Education and Management of Educational Institutions, Vinnytsia State Pedagogical Mykhailo Kotsyubynsky University

V. Panko,

PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Biophysics and Physiology Department, Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia

Z. Boiarska,

PhD in Biological Sciences, Associate Professor of the Biophysics and Physiology Department, Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia

PERSPECTIVES AND DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL GREEN TOURISM IN VINNYTSIA REGION

Перехід регіонів на самоврядність і самозабезпечення стимулює пошук шляхів підвищення ефективності економічного розвитку на місцевих ресурсах. Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури. Для України сільський зелений туризм — нове поняття, хоча розвивається досить активно. Сьогодні туристична галузь в Україні є лише п'ятою за значенням складовою поповнення бюджету і її питома вага має значно зрости з огляду на такі об'єктивні передумови, як вигідне геополітичне розташування України в центрі Європи, наявність значного туристично-рекреаційного потенціалу, сприятливий клімат, багаті флора і фауна, чисельні культурно-історичні пам'ятки світового рівня. Українське село має надзвичайно багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, даровані природою мальовничі ландшафти, а також лікувально-рекреаційні ресурси. Наші села багаті індивідуальним житловим фондом та добрими і працьовитими людьми. Стандарти туристичної галузі, які діють в Україні, створюють сприятливі умови для функціонування в державі ефективного, розвинутого туристичного ринку з безпечними, високоякісними, різноманітними туристичними послугами [10]. Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в Україні зумовлюється необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села. Основним завданням сільського зеленого туризму у Вінницькій області є створення власного туристичного продукту та розвиток внутрішнього туризму, що розглядається як один з перспективних напрямів розвитку економіки області: "розвиток туризму як галузі, що здійснює вплив на розвиток багатьох секторів економіки області, збереження і використання її культурно-історичного і природного потенціалу" [6]. Розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, екскурсійної діяльності має стати важливим чинником для підвищення якості життя в області, створення додаткових робочих місць, наповнення місцевих бюджетів та підвищення авторитету області як на внутрішньому, так і на міжнародному туристичних ринках [5]. Зелений туризм як одна з найперспективніших сфер у туристичному бізнесі дасть можливість одержувати додаткові доходи за незначних вкладень коштів

самих селян, а завдяки підтримці органів місцевого самоврядування і держави можлива поступова ліквідація негативних явищ як у сільському господарстві, так і в інших сферах господарської діяльності на селі, а також поліпшення соціально-економічного стану місцевого населення.

The transition of regions to self-government and self-sufficiency stimulates the search for ways to increase the efficiency of economic development on local resources. The state declares tourism as one of the priority directions of economic and cultural development. For Ukraine, rural green tourism is a new concept, although it is developing quite actively. Today, the tourism industry in Ukraine is only the fifth most important component of the budget replenishment and its share should increase significantly given the following objective preconditions as the favorable geopolitical location of Ukraine in the center of Europe, the presence of significant tourist and recreational potential, favorable climate, rich flora and fauna, numerous world-class cultural and historical monuments. The Ukrainian village has an extremely rich historical and architectural heritage, culture, original life, picturesque landscapes, as well as medical and recreational resources. Our villages are rich in individual housing and good and hardworking people. The standards of the tourism sector operating in Ukraine create favorable conditions for functioning in the state of an efficient, developed tourism market with safe, high-quality, diverse tourist services [10]. The priority of development of rural green tourism in Ukraine is determined by the urgent need to solve the socio-economic problems of the modern village. The main task of rural green tourism in the Vinnytsia region is the creation of its own tourism market and the development of domestic tourism, considered as one of the perspective directions of the region's economy development: "Development of tourism as an sector that influences the development of many sectors of the economy of the region, preservation and use of its cultural, historical and natural potential" [6]. The development of inbound and domestic tourism, excursion activity can become an important factor in improving the quality of life in the region, creating additional jobs, filling local budgets and increase the authority of the region both in the domestic and international tourist markets. Green tourism as one of the most promising areas in the tourism business will provide an opportunity to obtain additional income with a small investment of the peasants themselves, and thanks to the support of local governments and the state, it is possible to gradually eliminate negative phenomena both in agriculture and in other areas of economic activity in rural areas, as well as to improve the socio-economic condition of the local population.

Ключові слова: зелений туризм, сільський зелений туризм, туристичні послуги, тематичні маршрути, туристичні об'єкти, інфраструктура, туристична діяльність, туристична галузь, перспективи розвитку.

Key words: green tourism, rural green tourism, tourist services, thematic routes, tourist objects, infrastructure, tourism activity, tourism sector, prospects of development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України дає стимул до пожвавлення всіх сфер життєдіяльності. Перехід регіонів на самоврядність і самозабезпечення стимулює пошук шляхів підвищення ефективності економічного розвитку на місцевих ресурсах. На перший план висуваються соціально орієнтовані програми, сприяючі просуванню нових стратегічних завдань, перспективних інноваційних галузей, зокрема, туризму [8].

Туризм — серйозний соціально-економічний та географічний процес, тому його організація вимагає ретельного наукового обґрунтування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Водночас розвиток регіонального туризму може вирішити проблему організації відпочинку населення. Питання теорії і методики територіальної організації господарства ґрунтовно

досліджували такі вітчизняні науковці: В.М. Бондаренко [1] — сільський зелений туризм Вінниччини: проблеми та перспективи розвитку; В.І. Биркович [2] — сільський зелений туризм — пріоритет розвитку туристичної галузі України; І.В. Власенко [4] — передумови розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області; І.В. Левицька [6] — розвиток туристсько-рекреаційного потенціалу регіону як основа формування туристичного кластера; В.М. Полесья [7] — стан розвитку туристичної галузі Вінниччини; Н.Б. Рошко [8] — розвиток сільського зеленого туризму в Україні; М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінько [9] — сільський туризм; В.Ю. Степанов [10] — сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи; Ю.О. Швець [12] — проблеми і перспективи організації та розвитку зеленого туризму в Україні з урахуванням європейського досвіду та інших вчених. Однак питання розвитку туристичної діяльності потребує подальших досліджень туризму.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — дослідити стан туристичної галузі, виділити напрями та перспективи розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури. Стандарти туристичної галузі, які діють в Україні, створюють сприятливі умови для функціонування в державі ефективного, розвинутого туристичного ринку з безпечними, високоякісними, різноманітними туристичними послугами [10, с. 1].

В Україні, базуючись на польському досвіді, також діє система екологічної сертифікації та добровільної категоризації "Зелена садиба", яку розроблено всеукраїнською Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму. Схема сертифікації побудована на принципах зменшення шкідливого впливу агротуристичного об'єкту на екологію, підтримка народних традицій та ремесел, підтримка місцевої економіки, розвиток екологічно-сприятливих видів розваг і відпочинку. На підставі вивчення досвіду різних країн можливо виділити напрями та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні при вдосконаленні законодавчого регулювання сільського зеленого туризму (табл. 1) [11].

Для України сільський зелений туризм — нове поняття, хоча розвивається досить активно. Сьогодні, туристична галузь в Україні є лише п'ятою за значенням складовою поповнення бюджету і її питома вага має значно зрости з огляду на такі об'єктивні передумови, як вигідне геополітичне розташування України в центрі Європи, наявність значного туристично-рекреаційного потенціалу, сприятливий клімат, багаті флора і фауна, чисельні культурно-історичні пам'ятки світового рівня [11].

Українське село має надзвичайно багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самотній побут, даровані природою мальовничі ландшафти, а також лікувально-рекреаційні ресурси. Наші села багаті індивідуальним житловим фондом та добрими і працьовитими людьми. Водночас гострою проблемою багатьох сіл є зростаючий дефіцит робочої сили. Враховуючи відсутність капіталовкладень на створення нових робочих місць у сільській місцевості України, на загальнодержавному рівні більше уваги варто приділяти тим галузям, які не потребують для свого розвитку великих коштів. До таких галузей належить сільський

Таблиця 1. Напрями та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні на підставі світового досвіду

Країна з подібним досвідом	Напрямок розвитку сільського зеленого туризму на Україні
Німеччина, Італія, Австрія, Польща, Угорщина	Пільговий режим оподаткування
Франція	Спільний розвиток сільської місцевості та туризму за фінансової підтримки приватного сектору та координації уряду; поділ району на зони відпочинку та зелені зони
Італія	Розвиток агротуристичного бізнесу пов'язаний з курортним, спеціалізація на гастрономічних та дегустаційних турах
Італія, Іспанія	Виникнення спеціальних готелів у сільській місцевості біля монастирів
Австрія	Зайнятість гостей у зборі трав, приготуванні молокопродуктів, вигоні худоби
Франція	Приморські агросадоби, кінні ферми, винні агросадоби, рибальські будинки
Румунія	Етнографічні види сільського зеленого туризму

Джерело: сформовано за даними [11].

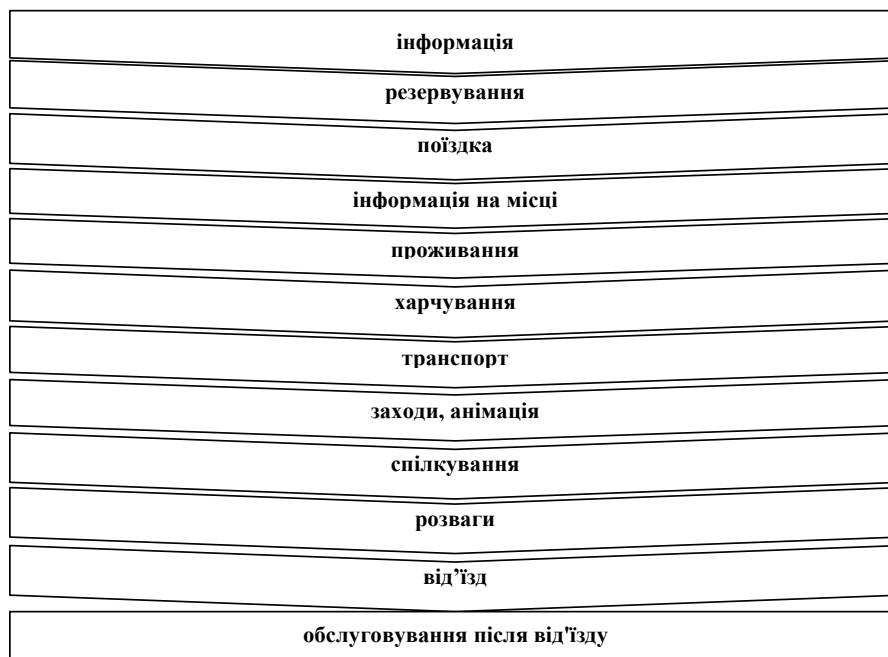
туризм, який давно практикується в Україні. Адже в селах з відповідною рекреаційною базою завжди було багато відпочиваючих. Найбільше це стосується сіл, що розташовані на берегах річок, морів та в гірській місцевості [11].

В Україні є усі передумови розвитку відпочинку в селі, який можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу реіону, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, покращити його добробут, повніше використати природний та історико-культурний потенціал сільської місцевості [11].

Сільський туризм виступає важливим чинником стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки (транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство тощо). Сільський відпочинок в Україні за рахунок збереження етнографічної самотності повинен набути національного значення [11].

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в Україні зумовлюється необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села [11].

Але гострою проблемою постало врегулювання умов та дотримання якості у наданні туристичних послуг у сфері сільського туризму. У багатьох селах нині спостерігається зменшен-

Рис. 1. Туристичний ланцюжок споживчих цінностей

Джерело: сформовано за даними [1].

ня населення, зростає масова заробітчанська міграція. Розвиток сільського зеленого туризму позитивно впливатиме на сумну тенденцію безробіття в українських селах, може підвищити матеріальний добробут та частково вирішити проблеми зайнятості сільського населення [9, с. 1].

"Зелений туризм" — це відпочинок у приватних господарствах сільської місцевості, що цікаві туристичними об'єктами. Основне, що приваблює у сільському зеленому туризмі, — це комплекс чинників, що сприятливо впливають на людину: оздоровчий, естетичний, пізнавальний. Відпочинок у сільській місцевості — це не курорт із великою кількістю туристів. Тутешній стан релаксації особливо потрібен жителям міст. Багато туристів із задоволенням зустрічають у селі Новорічні і Різдяні свята або просто відпочивають у колі друзів чи сім'ї. Переважно затишна атмосфера підкріплена позитивним емоційним впливом навколишньої місцевості: гір, лісів, річок, озер, моря. Дуже часто для вибору місця відпочинку є важливими саме ландшафти та екологія. Часто господарі окрім наданих послуг проживання різних категорій і смачного домашнього харчування пропонують цілий комплекс додаткового обслуговування: збирання ягід і грибів, екскурсії, походи, риболовлю, що урізноманітнюють і збагачують враженнями відпочинок [8].

Поняття "сільський зелений туризм" є багатофункціональним, комплексним та системним явищем, яке активно поширюється у гос-

подарському житті аграрних територій та сприяє їх економічному та соціальному розвитку в Україні. Розвиток інфраструктури сільського зеленого туризму не вимагає значних капіталовкладень, як інші види туризму і може здійснюватися за рахунок коштів самих селян без значних додаткових інвестицій [2].

Своєрідна мода на відпочинок у сільській місцевості, загальні поняття, пов'язані з сільським туризмом і екотуризмом, що останніми роками набуває сили в Європі, знайшли своє застосування для визначення форм туристичного руху і в Україні. Зокрема відпочинок у селах було визначено як "сільський зелений туризм" (green rural tourism або green village tourism). Він охопив широкий спектр форм відпочинку на селі: від стаціонарного відпочинку у сільській місцевості (власне сільський туризм), відпочинку в туристичних центрах і на курортах, що розташовані у селищах і малих містах, до відпочинку у сільських садибах (агротуризм). Визначення сільського туризму як "зеленого" підкреслює його проекологічну орієнтацію. Сільський туризм у більшості країн розглядається, як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів вирішення багатьох сільських проблем, як специфічна форма відпочинку в селі з використанням природного, матеріального та культурного потенціалу даної місцевості. Крім того, в сільських місцевостях для туристів організуються кінні та велосипедні прогулянки, мар-

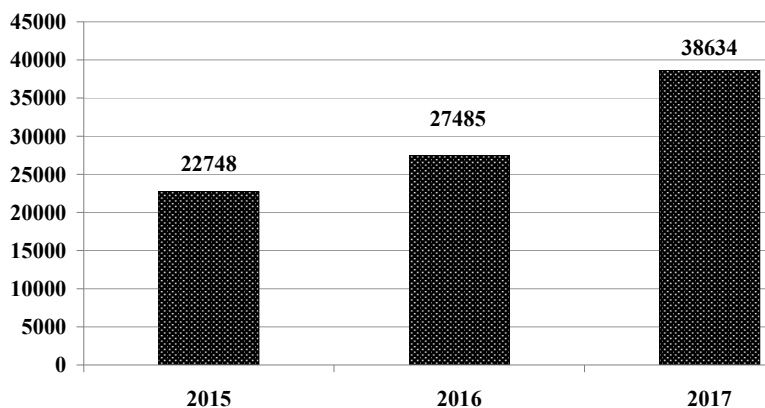

Рис. 2. Туристичні потоки у Вінницькій області за 2015–2017 рр.

Джерело: сформовано за даними [5].

шрути по знакових стежках у національних і ландшафтних парках, природничі подорожі й ін. При цьому проживання, харчування та обслуговування туристів забезпечує сільська родина [9].

Розвиток сільського зеленого туризму спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, в цілому сіл, стимулює розвиток соціальної інфраструктури. Суттєву роль відіграє розвиток сільського зеленого туризму у підвищенні культурно-освітнього рівня сільського населення. Готуючись приймати і обслуговувати відпочиваючих, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі тощо, а спілкування з гостями розширює їх кругозір, дає змогу зав'язати нові знайомства, завести друзів в інших населених пунктах. Сільський зелений туризм може бути корисним як для відпочиваючих, так і для сільських громад, регіонів і держави загалом, оскільки сприяє розвитку багатьох пов'язаних з ним галузей економіки. Його розвиток сприятиме збереженню селянства, як носія української ідентичності, культури і духовності, це додаткові можливості для популяризації української культури, поширення знань та інформації про історичні, природні, етнографічні особливості України, що заслуговує на всіляку підтримку з боку держави [10].

Основним завданням сільського зеленого туризму у Вінницькій області є створення власного туристичного продукту та розвиток внутрішнього туризму. При формуванні регіонального туристичного ринку дуже важливо врахувати весь "споживчий ланцюжок", необхідний туристу (рис. 1) [1, с. 16–17].

Таким чином, зелений сільський туризм — це форма туризму, яка розгортається в сіль-

ській місцевості і яка передбачає вивчення місцевих туристичних ресурсів, участь туристів у різних традиційних заходах, а також включає розміщення і організоване харчування туристів у специфічних туристичних структурах: туристичні пансіони, агротуристичні пансіонати, селянські господарства тощо [12, с. 37].

У Концепції соціально-економічного розвитку Вінницької області туризм розглядається як один з пріоритетних напрямів розвитку економіки області: "розвиток туризму як галузі, що здійснює вплив на розвиток багатьох секторів економіки області, збереження і використання її культурно-історичного і природного потенціалу" включає:

- розвиток м. Хмільника як міста-курорту (розвиток рекреаційних ресурсів радонових вод через формування Хмільника);
- розвиток курортно-лікувального бізнесу на базі лікувальних вод Придністер'я (Садковецький, Броницький);
- розвиток екологічного та сільського туризму;
- розвиток туристичних маршрутів історичними місцями Вінниччини;
- розширення інфраструктури для організації туристичних маршрутів;
- створення нових підприємств індустрії розваг;
- формування рекреаційної мережі для задоволення потреби в новій рекреації;
- розбудова культурно-мистецького простору та збереження культурної спадщини;
- здійснення комплексу заходів щодо збереження пам'яток історико-архітектурної спадщини: збереження, поповнення та дослідження музейних колекцій, проведення охоронних археологічних досліджень у зонах видобутку корисних копалин, природних та техноген-

них катастроф, заохочення комерційного використання пам'яток історико-архітектурної спадщини [6, с. 94].

Розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, екскурсійної діяльності може стати важливим чинником для підвищення якості життя в області, створення додаткових робочих місць, наповнення місцевих бюджетів та підвищення авторитету області як на внутрішньому, так і на міжнародному туристичних ринках (рис. 2) [5].

Як ми бачимо, з кожним роком кількість туристів Вінницької області зростає. У 2016 р. порівняно із 2015 р. чисельність відвідувачів збільшилась на 4737 осіб. У 2017 р. показник чисельності туристів знову піднявся і становив 38634 особи, що на 11149 осіб більше, ніж у 2016 р.

Туристичними організаціями області, за підтримки управління культури і туризму облдержадміністрації, з метою розвитку внутрішнього та в'їзного туризму розроблено 37 туристично-екскурсійних маршрутів: 17 автобусних, 7 водних, 6 пішохідних, 6 велосипедних та 1 лижний. З метою популяризації внутрішнього та в'їзного туризму, суб'єкти туристичної діяльності пропонують тематичні маршрути місцями, що пов'язані з історичним минулим Вінниччини: "Симфонія Подільських палаців", "Духовна спадщина народу", "Місцями бойової слави", "Музика і Вінниччина", "Літературна Вінниччина" [3].

В області зберігається тенденція стабільного росту площі природно-заповідного фонду. Так, на початку 2016 року створено гідрологічний заказник місцевого значення "Ільківський став" загальною площею 20,9 га на території Ільківської сільської ради Вінницького району. Загалом на території області функціонує 409 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею біля 60 тисяч гектарів [7].

Також однією із туристичних "родзинок" регіону є Відокремлений підрозділ "Подільський зоопарк ВОКСАП "Віноблагроліс" у місті Вінниці. Цей заклад є наймолодшим зоопарком в Україні. У зоопарку знаходяться 45 видів ссавців і 35 видів птахів (всього майже 400 тварин) [3].

В області найбільш поширеним сільський зелений туризм є у Вінницькому, Барському, Жмеринському, Муровано-Куриловецькому, Могилів-Подільському, Ямпільському, Піщанському, Хмельницькому, Немирівському, Бершадському, Гайсинському, Літинському та Каїнівському районах [1, с. 16].

Вінниччина має усі передумови для інтенсивного розвитку туризму. В області на державному обліку перебуває 4307 пам'яток культурної спадщини: 1739 — археології; 1893 — історії; 526 — містобудування та архітектури; 101 — монументального мистецтва; 47 — садово-паркового мистецтва; 1 — ландшафтна. Основними туристичними об'єктами Вінниччини є: фонтан ROSHEN; Національний музей-садиба М.І. Пирогова (у 2017 році його відвідали майже 145 тис. екскурсантів, з них 1274 — іноземні туристи з 71 країни світу); Вінницький обласний краєзнавчий музей (у 2017 році відвідало близько 207 тис. туристів); Історико-меморіальний комплекс пам'яті жертв фашизму (ставка Гітлера "Вервольф" — у 2017 році відвідало 10 тис. туристів, з них близько 1 тис. іноземних), Палац Потоцьких у м. Тульчин; Державний історико-культурний заповідник "Буша" (у 2017 році відвідало 35 тис. вітчизняних та іноземних туристів); Лядівський Свято-Усікновенський скельний чоловічий монастир та Браїлівський Свято-Троїцький жіночий монастир [7].

На сьогодні екологічна ситуація в країні є не досить сприятливою, тому все більше і більше людей бажають пройти комплекс оздоровлення у санаторіях м. Хмельник та м. Немирів.

Далеко за межами не лише області, але й України відомий курорт державного значення м. Хмельник, який ще називають "радоноювою скарбницею", українським Баден-Баденом. Радоновим водам Хмельника немає рівних серед відомих мінеральних вод Європи. До складу бальнеологічного курорту входять 7 санаторно-курортних закладів, що дає змогу щорічно оздоровлювати до 50 тис. осіб, як з України, так і з-за кордону, а це чималий потенціал для розвитку курортного туризму [7].

Особливо активно розвивається сільський зелений туризм на території Барського району. Спільно з Вінницьким обласним осередком спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні досліджено та визначено основні пріоритетні об'єкти Барського району щодо розвитку туризму. В місті Бар це: залишки кам'яної фортеці, заснованої Бонною Сфорц; Кармелітський монастир; костел Святої Анни; музей народного побуту при автошляховому технікумі; будинок колишнього реального училища; районний історичний музей. У с. Киянівка — цілюще джерело Бровар, селі Митки — палац адмірала Чихачова, с. Кузьминці — церква Святого Апостола Іоанна Богослова, селі Верхівка — палац та парк братів

Михальських-Бібікових, від с. Лядова до с. Гармаки — велосипедний маршрут вздовж довготривалих вогневих споруд часів Великої Вітчизняної війни. Барський край має різноманітні природні ландшафти: ліси, озера, пагорби, каньйони, річечки, живі джерела [7].

Одним із осередків розвитку сільського зеленого туризму у Ямпільському районі є Державний історико-культурний заповідник "Буша" (с. Буша, Ямпільський район). Майже третину помешкань села Буші придбано жителями великих міст для літнього відпочинку. Незалежно від пори року близько 10-ти садиб села постійно приймають туристів, потік яких до заповідника за останні п'ять років збільшився у декілька разів. У с. Оксанівка розроблено туристичний маршрут — туристичну стежку, вона веде до скельного храму, там же будують придорожню капличку та іконну лавку. Щорічно в районі проводиться мистецький пленер каменотесів "Подільський оберіг" в с. Пороги, який відвідує значна кількість туристів. Осередком української вишивки є с. Клембівка, де проводиться щорічний мистецький фестиваль "Мамину сорочку пригорну до серця", який збирає велику кількість туристів з усієї України. У фестивалі беруть участь кращі вишивальниці нашої області з усіх районів, представляючи на виставку-ярмарок свої вишиті роботи (сорочки, рушники, скатерки, серветки, картини) та майстри з різних видів народного мистецтва територіальних громад Ямпільського району, а також провідні аматорські творчі колективи та окремі виконавці українських народних та авторських пісень [7].

Найбільш відомими у Вінницькій області є агросадиба "Подільська родина" с. Гайове Барського району; агросадиба "Ніка" м. Бар (господиня агросадиби Бас В.); агросадиби Бібікової Г.Й. та Мазуренко К.П. (м. Ладижин); агросадиба Маковії В.І. (м. Могилів-Подільський) та агросадиба Г. Антонюк "Затишок" в цьому ж районі; агросадиба Городянської О. (м. Могилів-Подільський) знайомить туристів з писанкарством та витинанками. Відомі у Вінницькій області і такі агросадиби: Кам'янецька садиба "Ненькина колиска", Гостина садиба "Медова заводь", Гостина садиба "Подільська родина"; Садиба "Родове гніздо" (с. Губник та с. Канава) [7].

Сьогодні у центрі Вінниці проводять реставрацію входу до Центрального парку, яка буде присвячена композитору Миколі Дмитровичу Леонтовичу та його композиції "Щедрик".

Департаментом міжнародного співробітництва та регіонально розвитку облдержадмі-

ністрації розроблено Програму розвитку туризму у Вінницькій області на 2016—2020 роки.

Очікуваними результатами виконання заходів Програми є такі:

- створення та підтримка позитивного іміджу Вінницької області, поширення інформації про соціально-економічний та культурний потенціал регіону;

- розвиток культурно-історичного та екологічного туризму;

- розвиток релігійного, паломницького туризму;

- розвиток туризму вихідного дня та сільського зеленого туризму;

- розвиток оздоровчо-лікувального туризму на базі мінеральних та радонових вод Вінниччини;

- підвищення якості та розширення асортименту туристично-рекреаційних послуг;

- сприяння розвитку активних видів туризму (пішохідного, водного, кінного, велотуризму тощо) з урахуванням необхідності забезпечення ефективного природокористування та охорони навколишнього середовища;

- розвиток та реконструкція дорожньо-транспортної інфраструктури;

- створення та просування туристичного продукту Вінниччини на всеукраїнських та міжнародних туристичних виставках;

- підвищення якості та розширення асортименту туристично-рекреаційних послуг;

- налагодження нових ділових контактів з потенційними іноземними інвесторами;

- підвищення рівня обізнаності вітчизняної та міжнародної спільноти стосовно туристичного та інвестиційного потенціалу Вінницької області;

- підвищення ділової активності територіальних громад та суб'єктів господарювання регіону [3].

Отже, зелений туризм — одна з найперспективніших сфер у туристичному бізнесі. Звичайно, цей вид підприємницької діяльності не вирішить усіх соціальних проблем на селі, але дасть можливість одержувати додаткові доходи при незначних вкладеннях коштів самих селян, а завдяки підтримці органів місцевого самоврядування і держави можлива поступова ліквідація негативних явищ як у сільському господарстві, так і в інших сферах господарської діяльності на селі, а також поліпшення соціально-економічного стану місцевого населення [4, с. 47].

Література:

1. Бондаренко В.М. Сільський зелений туризм Вінниччини: проблеми та перспективи

розвитку / В.М. Бондаренко // Серія: Економічні науки. — 2015. — № 40. — С. 12—19.

2. Биркович В.І. Сільський зелений туризм — пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2008. — № 1 (6). — С. 138—143.

3. Програма розвитку туризму у Вінницькій області на 2017—2020 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/images/ekonomika/Program_cult17-20.pdf

4. Власенко І.В. Передумови розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області / І.В. Власенко // Збалансоване природокористування. — 2017. — № 2. — С. 42—47.

5. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/5277-2000-2010.html>

6. Левицька І.В. Розвиток туристсько-рекреаційного потенціалу регіону як основа формування туристичного кластера / І.В. Левицька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2016. — Вип. 9. — С. 92—96.

7. Полесья В.М. Стан розвитку туристичної галузі Вінниччини / В.М. Полесья // Ефективна економіка. — 2018. — № 5.

8. Рошко Н.Б. Розвиток сільського зеленого туризму в Україні / Н.Б. Рошко // Збірник наукових праць. Економічні науки. — 2011. — Випуск 7. — С. 375—383.

9. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навчальний посібник / М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінько. — Київ: Знання, 2006. — 271 с.

10. Степанов В.Ю. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи / В.Ю. Степанов // Актуальні проблеми державного управління. — 2018. — № 1 (53). — С. 1—5.

11. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm

12. Швець Ю.О. Проблеми і перспективи організації та розвитку зеленого туризму в Україні з урахуванням європейського досвіду / Ю.О. Швець // Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2017. — Вип. 22. — Ч. 1. — С. 36—39.

References:

1. Bondarenko, V. M. (2015), "Rural green tourism of Vinnitschyna: problems and prospects of development", Zbirnyk naukovykh prats'

Cherkas'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky, vol. 40, pp. 12—19.

2. Byrkovych, V. I. (2008), "Rural green tourism is a priority of the development of the tourism sector in Ukraine", Stratehichni priorytety. Naukovo-analitychnyi shhokvartalnyi zbirnyk, vol. 1 (6), pp. 138—143.

3. Vinnytsia Regional State Administration (2017), "Tourism Development Program in Vinnytsia Region for 2017—2020", available at: http://www.vin.gov.ua/images/ekonomika/Program_cult17-20.pdf (Accessed 30 Sept 2020).

4. Vlasenko, I. V. (2017), "Prerequisites for the development of rural green tourism in Vinnytsia region", Zbalansovane pryrodokorystuvannia, vol. 2, pp. 42—47.

5. The Main Department of Statistics in Vinnytsia Region (2020), "Tourist flows", available at: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/5277-2000-2010.html> (Accessed 30 Sept 2020).

6. Levytska, I. V. (2016), "Development of tourist-recreational potential of the region as a basis for the formation of a tourist cluster", Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, vol. 9, pp. 92—96.

7. Polesia, V. M. (2018), "The state of development of tourist industry of Vinnitsa region", Efektyvna ekonomika, vol.5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6355> (Accessed 30 Sept 2020).

8. Roshko, N.B. (2011), "Development of rural green tourism in Ukraine", Zbirnyk naukovykh prats Bukovyns'koho universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 7, pp. 375—383.

9. Rutynskiy, M. Y. and Zinko Yu. V. (2006), Silskiy turizm [Rural tourism], Znannia, Kyiv, Ukraine.

10. Stepanov, V. Yu. (2018), "Rural green tourism in Ukraine: problems and prospects", Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, vol. 1 (53), pp. 1—5.

11. Tourist library (2020), "Prospects for the development of rural green tourism in Ukraine", available at: http://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm (Accessed 30 Sept 2020).

12. Shvets, Yu. O. (2017), "Problems and prospects of organization and development of green tourism in Ukraine taking into account European experience", Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu, vol. 22 (1), pp. 36—39.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2020 р.